



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Titi Livii Patavini, Historiarvm Ab Vrbe Condita Libros,
Qvi quidem exstant, omnes, Observationes**

Godelevaeus, Wilhelm

Francofvrti, 1609

In Librvm XL. Qvi Aliis Decadis IV. Liber X. Dicitvr, Annotationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69254](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69254)

Lybissam Bithynia vicin, in arca lapidea, in qua inscriptum erat: Annibal Libyssa hic situs est. Auctor Plinius de viris illustrib. Petrus Bellonius Cenomannus Hanniba de admirabili operum antiquorum. & rerum suspicientiarum praestantia, lib. 1. cap. 33. de loco sepulchri Hannibalis, quem se vidisse ait, hae scripta reliquit: circa c. 16. Monumentorum (inquit) etiamnum circa Nicomediam, infinitus fere cernitur numerus, in quibus Hannibalis sepulchrum vidi, in Lybissa Bithynia vrbe, quae nunc Diacibe vocatur, & mari abluitur. Vrbs huius ruinae superiunt, in quibus tamen nemo habitat. Colliculus illis est montibus circumdatus, aecem in iugo sitam habens, in qua Hannibalem sepultum scribunt. Hae Bellonius. Meminit eius sepulchri Plinius lib. 5. cap. 32.

Mortem senis] Annum siquidem septuagesimum tunc egit, vt Amylius Probus in eius vita testatur.

Futere suo exilium indocui] Nam, vt & superius vidimus, Linterni, vel Aminturni, vt Antonius vocat, moriens ab vxore petiit, ne corpus suum referretur Romam, & sepulchro suo inscribi iussit: Ingrata patria ne ossa quidem mea habes, vt refert Valerius lib. 5. cap. 3. Orosius lib. 4. cap. 20.

IN LIBRVM XL. QVI ALIIS DECADIS IV. LIBER X. DICITVR, ANNOTATIONES.

Parilia] Parilia vel Parilia, Palis dex solennitas. Dies vrbs Romae natalis fuit 12. Cal. Maii. Parilia vero, vt Varro scribit, dicta à Pale, vt Cerealia à Cerere. Parilia vero, vt alii volunt, quoniam pro partu pecorum, Palis Dex sacra fiebant.

Liberos eorum tolleret] Respexit ad vulgatum proverbiu, Νηπιος δὲ πατὴρ ἀγα κτείνος πατρὸς ἠγρολέπει. De quo Erasmus in proverbio: Stultus, qui patre cælo, liberos pepercit.

Ad hortationem remigum] Hortationem vocat, quam & Latini Græca voce Celestima dicunt. Hoc vero in nauibus classiaris assa voce interdum, interdum tibia caneatur, ita vt remiges pro modulorum atque harmonia ratione concitarent, vel inhiherent ramos. Hinc Celestes est, qui remiges hortatur, quasi navigationis moderato, qui à Plauto Latine dicitur hortator. Baudeus in prioribus annotat.

Libitina tunc vix sufficiens] Callius lib. 29. cap. 18. notat, Libitinam non sufficere dici, cum morientium vis magna est. Ac idem lib. 5. c. 25. notat, Libitinam defunctorum praesidem, licet Aeron Horatianus interpres scripserit, Libitinam lectum, quo mortui efferantur. Sed de Venere Epitymbia Libitinam dici, auctor est Plutarchus, prout Callius latius docet lib. 29. c. 18. Vota Libitinariorum leguntur apud Senecam lib. de beneficiis 6. Ea vero sunt, vt complures moriantur. Hinc apud Horatium Libitinam vitare dicuntur, qui se immortalitati vendicant. Fuit quoque Romae Libitinenis porta, qua efferbantur cadavera, quoniam lege cautum erat, ne quis in vrbe sepeliretur. Huius Libitinenis porte meminit in Commodo Lampridius.

Scribit enim quædam] Quæstoribus enim, a dilibus atque ptatoribus hanc facultatem fuisse, vt scribas legerent, casque in decurias vel quaestoriorum, vel ædilitiorum, vel pratoriorum, prout lecti essent, transferrent, non obscure innuit Cicero in Cluentiana, vbi de Matriniio scriba loquitur.

Tempus tot annorum] Tempus enim omnia consumit. Hinc Plato:

Αἰὼν πάλιν φέρεται, δὲ λίγος χρόνος εἶδεν ἀρετῆς βίην
Ὀνόματι καὶ μορφῆν ἔφασκεν ἴδε τὴν ψυχήν.

Tempus omnia consumit.

A victimariis] Victimarii sacerdotum ministri erant, qui victimas ligabant, vt videtur in...

OO

Victimas ligabant, vt...

bant, & cultrum, aquam, & molam parabant, & reliqua, quæ sacris necessarii erant. Meminit eorum & Valerius l. i. c. 1.

Suis ornari provinciis] Non solum enim decernebantur à senatu provinciæ sed etiam post legem curiatam ornabantur, hoc est, summum consilium statuebat, quo viatico, quo comitatu de publico instructi magistratus in provinciis proficisci, & si provinciæ tuendæ armis essent, quot legionibus rem gerere deberent. Postremo, Senatus de alimentis, vestibus, & stipendio exercitus providebat. Argumento est epistola Cn. Pompeii lib. 3. historiarum Sallustii, qua suis legionibus frumentum, stipendium à senatu poscit & flagitat. Extat item huius antiquitatis memoria in Epistola Calii, ut annotat Zamolcius lib. 11. de Senatu Romano.

Fortuna equestris] Meminit huius libri & infra lib. ab hoc secundo. Huius vero ædem Sytylon ad theatrum lapideum fuisse Vitruvius in tertio scribit. Quot mirum, quod Cornelius Tacitus, alias antiquitatis diligentissimus, in tertio scribit, Romæ fortunam equestram non fuisse.

Rex sacrificum] Rex sacrorum, qui & rex sacrificulcus dictus est, à Romanis institutus, Iunio Bruto & M. Valerio primis consulibus, cum Roma reges excedi essent, ut Plutarchus in questionibus tradit, propter quædam, quæ per regem tantum celebrari decebat. Rex tamen iste pontifici maximo subiectus erat. Huius vxor regina sacrorum dicebatur, quæ quoties sacra faceret, ex malo Punico virgam, quam Inarculum vocabant, in sulz loco deferrebat.

Publice Latine loquerentur] An de Latino sermone, qui paucis doctoribus erat in vû, aut de eo, qui omnibus erat promiscuus, Luvius intelligit. Sic & Lucretius Satyra 11.

Plebeos calices, & paucos astitibus emptos:

Potriges incultus puer, atque à frigore tutus.

Non Phryx, aut Lycius, non à mangone petitus.

Quisquam erit, & magno cum poscitur posse Latine.

Non mediocrem Romanis iniuriam fecissent Cumanis, si ea lingua publica loqui voluissent, quam illi non omnibus imperarent, sed primi civitatis præuatim sibi vendicarent. De qua re vide late differentem Franciscum Flovidi, Sabinum ca. 1. li. 2. successuarum lectionum.

Corona aurea] Gellius lib. 5. cap. 6. Triumphales, inquit, coronæ sunt aureæ quæ Imperatoribus ob honorem triumphi mittuntur, id vulgo dicitur aurum coronarium. Servius autem lib. 8. Æneidos aurum coronarium esse ait, quod victis gentibus ob concessam vitam imponebatur. Quæ sententia Zaho in catalogo legum antiquarum minime placet, quod aurum coronarium non tam à victis civitatibus quam sociis atq; liberis dabatur. De hoc titulus est circiter finem li. 10. Codicis, ubi vide Cuiacium de auro coronario. Meminit etiam & Gellius lib. 13. cap. 23. & ibi vide Scholiasten.

Quot annos nati] Ante hanc legem frequenter etiam iuvenes, in quibus maxima virtus enituisse populo Romano concedente consulatum, & reliquos magistratus assequerantur, ut id Cicero quinta Philippica affirmat. Ceterum quia, quis cuique magistratui petendo legitimus annus esset nominatim hac lege expressum non inveniuntur. Quid Manutius legendò obseruavit, vide apud eum in libr. de legibus Romanis. Appellatni autem hæc lex etiam annaria auctore Festo, vnde Lampridius in Commodò: Post hæc venia legis annaria impetrato, consul factus est. Vide de lege annaria Petrum Crinitum libr. 8. cap. 13. de honesta disciplina, Maioragium cap. 4. de Senat. Romano, & Zamolcium de Senatorum ætate quam plurima disputantem lib. 1. de Senatu Romano.

Amicitias immortales] Proverbii loco hanc sententiam citat Erasmus in proverbio: Amicitias immortales esse oportet.

Profenium] Profenium locus erat, auctore Budæo, ante scenam porrectus, ubi pulpitem excitatum erat, quo auctores fabularum prodirent, ita ut scena altior pulpito esset, pulpitem altius Orchestra. Sunt qui profenium dictum esse putant à Nannio Profenio meretricula, ea siquidem cultius exquisitiusque aureis fulta ornamenti, formosa gratæque puellæ speciem præferebat, verum exuria iurpissina nota non caruit. De quo vide notata per Cæl. lib. 16. cap. 5. lect. antiq.

Larum permarrinum] Qui sunt, ut vetus Lexicon interpretatur. *Ἰσὸς Μαρῶν* Lares *πῶς*, ut annotat Tozneb lib. 20. advers. cap. 35. Gyraldus historia Deorum Syn- permarrin- tagmate 15. putat, quod ut antiqui domibus publicis priuatisque ac compitu ni. Lares, ita etiam nauibus attribuisse, unde sint permarrini lares.

IN LIBRVM XLI. QVI ALIIS DECADIS V. LIBER I. DICITVR, ANNO-

tationes.

Q *Vintanam*] Scilicet portam quæ & Quintanis dicitur.
Quæstorium] Tabernaculum Quæstoris, sicuti pratorium, tabernacu- *Quæsto-*
lum pratoris. *rium.*

Sangualem] Quam quidam ossifragam vocant. Sangualem autem atque *Sanguale*
immulsulum a uirgines Romanos in magna quaestione habuisse, auctor est Plinius lib. 10. ca. 7.

Prytanem] Prytanem proprie dicebatur, quod in ea triticum seruaretur, *Prytane-*
quod Græci *πρυτανειον* dicunt, quasi *πρυτανειον* auctor est Plutarchus, Cimo- *um.*
nem Atheniensem liberalitatis animi prælati domum suam ciuibus fecisse, *πρυτανειον* uirgines. Vide Cælium lib. 13. cap. 32.

Iani Olympi] Sic Iouem cognominatum esse, auctor est Diodorus ab O- *Iupiter O-*
lympo pater festo, abs quo ingenii cultum accepit, Cæl. lib. 20. c. 13. lect. antiq. *lympius.*

Non laqueatum aure] Id est, non tantum habens laqueata aurata, sed etiam ipsos parietes auro in crustatos: Laquearia enim superiores ædificii partes connexæ dicuntur, à nomine lacus, propterea quod ignorum interual- la quandam lacuum speciem præbere videantur. Cæl. libro 2. de legibus Magnificaque villas & pavimenta marmorea & laqueata tecta contemno. Vbi Tozneb. laqueata tecta eleganti lacunari ornata tecta exponit, quod pingebatur inaurabaturque. Lucretius: Non Cytheræ rebant loqueata aurataque templa.

Glares extra] Id est minutissimis lapillis qui in fluuiorum ripis vel maris *Glares.*
littoribus reperiuntur.

Ianos tres faciendos] Iani plurali numero vocantur ædificia quadriformia & *Iani.*
peruia seu strata illa & lapidea, seu ex materia pro tempore excitata. Sic Suetonius in Domitiano: Et forum (inquit) porticibus tabernisq; claudendum & Ianos tres faciendos. Huc referenda quæ & Cicero lib. 2. de natura deorum scripsit. Cum que (inquit) in rebus omnibus vim haberent maximam, prima & extrema principem in sacrificando Ianum esse voluerunt, quod ab eundo nomen ductum est, ex quo transitiones peruii Iani, foresq; in liminibus profanarum ædium Ianæ nominantur. Hæc Cicero.

Marginanda] Id est, ut viarum margines & extremitates integræ, sarta *Margi-*
teaq; conseruentur, vel dissipate reuerentur. Sic marginata tabula apud *nate.*
Plin lib. 35. ca. 12. quæ marginem habet ampl.

Casam capti] Tantum captiuorum Græchus adduxisse scribitur, aucto- *Sardi-*
re Plinio de vitis illustribus, ut longa venditione res in proverbium veniret. *venales.*
Sardi venales. Cuius proverbii rationem Plutarchus in Romanorum pro-
blematis aliam tamen adfert. Nimirum olim inoleuisse morem apud Ro-
ma-